

WYMAGANIA EDUKACYJNE (śródroczne i roczne) – ROK SZKOLNY 2023/2024

Język polski, poziom podstawowy, klasa 5i

Nauczyciel: mgr Agata Sekuła

Technikum 5-letnie po szkole podstawowej

PODREČZNIK: Ponad słowami cz.4

Nr
dopuszczenia: 1014/7/2022

Autorzy: Joanna Kościerzyńska, Aleksandra Wróblewska, Małgorzata Matecka, Anna Cisowska, Joanna Baczyńska-Wybrańska, Joanna Ginter

PROGRAM:

Barbara Łabęcka, *Ponad słowami Program nauczania języka polskiego w liceum ogólnokształcącym i technikum od roku szkolnego 2019/2020*

Uczeń **celujący** spełnia warunki na oceny bardzo dobrą oraz:

- twórczo rozwija swoje zdolności;
- umie samodzielnie zdobywać wiadomości;
- systematycznie wzbogaca swą wiedzę przez czytanie książek i artykułów;
- samodzielnie wykonuje pomoce, które można wykorzystać na lekcji;
- umie syntetyzować, wyjaśniać związki społeczno-polityczne, historyczne i kulturowe oraz odnajdywać je w dziełach literackich;
- odczytuje teksty kultury w ich warstwie semantycznej i semiotycznej,
- samodzielnie rozwiązuje zadania problemowe;
- wnikliwie interpretuje teksty, udziela pogłębionych odpowiedzi na zadany temat;
- trafnie stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (indukcyjne, dedukcyjne, sylogizmy);
- rozumie pojęcie rubaszości i wskazuje jego funkcje w tekście;
- bierze udział w konkursach oraz olimpiadach przedmiotowych.

Kompozycja i język wypowiedzi jak na oceny bardzo dobrą.

Oceny **bardzo dobra** otrzymuje uczeń, który poza wiedzą i umiejętnościami na niższe od bardzo dobrej oceny, powinien umieć: analizować, syntetyzować i oceniać zjawiska literackie i kulturowe poznane w toku nauki w szkole.

Oznacza to, że:

- umie określić i wskazać związki omawianych epok (literatura lat wojny i okupacji - I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 – rok szkolny);
- z kultury oraz zjawiskami społeczno-politycznymi i zastosować je w interpretacji utworów literackich z kanonu lektury podstawowej;
- umie oceniać i wartościować poznane dzieła uzasadniając swój sąd;
- gromadzi, porządkuje i wykorzystuje materiały z naukowych źródeł;
- w interpretacji utworów wykorzystuje trafnie potrzebne konteksty

- własne i poznane w toku nauki szkolnej;
- analizuje teksty literackie ze wskazaniem funkcji użytych środków stylistycznych;
- interpretuje różne teksty kultury;
- wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami;
- korzysta z literatury naukowej, dokonuje krytycznej selekcji źródeł;
- tworzy teksty o wyższym stopniu złożoności;
- rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym

Kompozycja:

Kryteria jak na oceny dobrą.

Język:

- bogate słownictwo;
- przestrzeganie etykiety językowej;
- stosowanie terminologii naukowej

Ocenę **dobłą** otrzymuje uczeń, który powinien umieć to, co na oceny dopuszczającą i dostateczną i oprócz tego:

- scharakteryzować literackie wzorce osobowe, charakterystyczne dla omawianych epok (literatura lat wojny i okupacji - I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 - rok szkolny);
- porównać idee nowej epoki literackiej z poprzednimi (tradycje literackie, staropolskie i oświeceniowe, konteksty biblijne i antyczne, romantyczne i pozytywistyczne, modernistyczne i awangardowe);
- scharakteryzować utwory będące ilustracją idei poszczególnych epok literackich (literatura lat wojny i okupacji - I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 - rok szkolny);
- scharakteryzować utwory w powiązaniu z klasyfikacją tematyczną, gatunkową, estetyczną, filozoficzną;
- porównać różne dziedziny sztuki, literatury, malarstwa, muzyki, teatru, filmu;
- powiązać fakty historyczne z faktami literackimi;
- scharakteryzować cechy językowe utworów literackich;
- gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych materiały z różnych źródeł o literaturze, teatrze, filmie czy innych dziedzinach sztuki;
- odróżniać arcydzieło od kiczu;
- analizować typowe dla epoki i autora teksty ze wskazaniem dominanty interpretacyjnej.

Kompozycja:

- wypowiedź zawiera wyraźnie postawioną tezę, argumenty i sądy.

Język:

- bogate słownictwo;
- przestrzeganie etykiety językowej.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który powinien znać wiadomości wymienione na

ocenę dopuszczającą i oprócz tego umieć:

- streścić wybrane wątki lektur podstawowych;
- odczytywać znaczenie wybranych tekstów ikonicznych, charakterystycznych dla omawianych epok (literatura lat wojny i okupacji - I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 - rok szkolny);
- wyjaśnić idee poszczególnych epok literackich (literatura lat wojny i okupacji - I półrocze, literatura lat wojny i okupacji,

- literatura po roku 1945 – rok szkolny);
- umieć powiązać fakty literackie z najważniejszymi zdarzeniami historycznymi i społecznymi, charakterystycznymi dla omawianych epok (literatura lat wojny i okupacji – I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 – rok szkolny);
  - wyróżnić cechy kierunków filozoficznych, artystycznych w konkretnych utworach literackich;
  - wyjaśnić funkcjonalność środków artystycznych w utworze;
  - rozpoznać gatunki literackie: dramat symboliczny, powieść naturalistyczna, powieść realistyczna, powieść psychologiczna, opowiadanie, reportaż, literatura faktu, dziennik, sonet, ballada,
  - wskazać w literaturze przykłady poznanych środków stylistycznych, rozpoznać cytaty;
  - rozpoznać niektóre cechy języka i stylów utworów oraz epok;
  - rozpoznać cechy dobrego stylu;
  - zauważać funkcjonalność środków językowych w utworze;
  - rozróżniać typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne,
  - rozumieć, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych,
  - rozpoznać w tekstach i wskazać funkcje: ironii, autoironii, komizmu, tragizmu, humoru, patosu, groteski;
  - odróżniać dyskusję od sporu i kłótni,
  - rozpoznawać elementy erystyki w dyskusji oraz oceniać je pod względem etycznym
  - rozumieć funkcje manipulacji językowej.

Kompozycja:

- wypowiedź dość spójna i uporządkowana;
- logiczny ciąg wypowiedzi może ulegać zaburzeniu.

Język:

- przestrzeganie zasad poprawności właściwych dla języka mówionego;
- wypowiedź komunikatywna;
- nieliczne błędy językowe.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który powinien:

- znać tytuły i autorów utworów literackich wskazanych w kanonie lektury podstawowej oraz wybranych z listy z lektur uzupełniających;
- z pomocą nauczyciela odczytywać znaczenie wybranych tekstów ikonicznych, charakterystycznych dla omawianych epok (literatura lat wojny i okupacji – I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 – rok szkolny);
- charakteryzować bohaterów literackich, kolejność zdarzeń, wskazać czas i miejsce akcji;
- określić główne idee epok literackich (literatura lat wojny i okupacji – I półrocze, literatura lat wojny i okupacji, literatura po roku 1945 – rok szkolny);
- rozpoznawać w utworach wartości uniwersalne i narodowe;
- odtworzyć z pamięci definicje prądów i kierunków artystycznych oraz filozoficznych, charakterystycznych dla poszczególnych epok literackich (idealizm, nietscheanizm, schopenhauerizm, bergsonizm, behawioryzm, psychoanaliza, katastrofizm, determinizm, egzystencjalizm, symbolizm, impresjonizm, ekspresjonizm, modernizm, naturalizm, realizm, nadrealizm, oniryzm, kultura

masowa, awangarda, kreacjonizm, totalitaryzm, pokolenie Kolumbów, holocaust, okupacja, apokalipsa spełniona, antybohater, everyman, nowomowa, utopia/antyutopia) z pomocą nauczyciela wskazać je w tekstach z listy lektur obowiązkowych.

- znać pojęcia związane z dramatem klasycznym, modernistycznym i symbolicznym
- znać motywy dominujące w danych epokach: wieś, śmierć, miłość, artysta, poeta, natura, miasto, młodość, arkadia, apokalipsa, codzienność, cierpienie, walka, bohaterska śmierć, kat i ofiara, degradacja człowieczeństwa, przeszłość, bunt, Bóg, mała ojczyzna, zniewolenie, poszukiwanie prawdy o sobie
- znać i z pomocą nauczyciela wskazać cechy bohaterów: buntownika, działacza politycznego, bohatera analizującego własną psychikę, żołnierza - poety, bojownika podziemia, więźnia obozu i ofiary holocaustu, outsidera, artysty, człowieka zniewolonego, everymana.
- w interpretacji utworów literackich odwoływać się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów, pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, *Dziadów* cz. II, *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, *Zemsty* Aleksandra Fredry, *Balladyny* Juliusza Słowackiego a także tekstów poznanych w procesie nauczania w szkole średniej.
- wskazać podstawowe środki artystyczne w utworze i z pomocą nauczyciela określić ich funkcje, np. symbol, alegorię, metaforę, porównanie, obraz poetycki, oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę, antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę, przerzutnię;
- wykazać się znajomością nazw i cech gatunków literackich;
- znać podstawy gramatyki i ortografii polskiej; wykorzystywać wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do tworzenia własnych wypowiedzi i w interpretacji tekstów;
- dostrzegać rażące błędy językowe;
- rozpoznać charakter komunikatu (znak językowy, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, swoiste cechy kodu);
- rozpoznać informatywną, ekspresywną, impresywną, metajęzykową i poetycką funkcję języka;
- dostrzegać naruszenia estetyki wypowiedzi i przejawy manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności - rozpoznawać je w tekstach kultury i z pomocą nauczyciela charakteryzować je;
- rozróżniać pojecie stylu i stylizacji (archaizacji, dialektyzacji); kolokwializacji, stylizacji środowiskowej, biblijnej, mitologicznej), rozumieć ich znaczenie w tekście;
- określać rodzaje zapożyczeń i ich funkcjonowanie w polszczyźnie różnych epok;
- rozpoznawać słownictwo o charakterze wartościującym;
- odróżniać słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego;
- rozróżniać style funkcjonalne w polszczyźnie oraz rozumieć zasady ich stosowania;
- stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; rozróżniać typy argumentów;
- wyjaśnić w jaki sposób środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy) oddziałują na odbiorcę;
- odróżniać streszczenie od parafrazy;
- tworzyć formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie,
- tworzyć wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic

interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca, plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów argumentacyjnych,

- tworzyć wypowiedzi argumentacyjne spełniające warunki polecenia (tzn. zawierające jasno określone stanowisko oraz argumenty)
- formułować argumenty na podstawie tekstów lektur obowiązkowych oraz znanych kontekstów i przeprowadzać częściowo logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów

Kompozycja:

- wypowiedź na ogół spójna i uporządkowana;
- dopuszczalne zaburzenia logicznego ciągu wypowiedzi.

Język:

- wypowiedz komunikatywna;
- przestrzeganie zasad poprawności dla języka mówionego;
- błędy językowe

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka polskiego dla ucznia z orzeczonymi specyficznymi trudnościami w pisaniu i czytaniu:

- Ucznia dyslektycznego na zajęciach języka polskiego obowiązują i dotyczą wszystkie wymagania i kryteria ocen oraz formy pracy i sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych określone wymaganiami i kryteriami ocen dla wszystkich pozostałych uczniów. W niektórych przypadkach (niżej wymienionych) uczeń z dysfunkcją będzie traktowany inaczej ze względu na specyfikę i charakter napotykanymi trudnościami.
- Uczeń posługuje się wszystkimi formami wypowiedzi pisemnej, przy czym o ocenie decyduje treść i zawartość merytoryczna, w mniejszym stopniu poprawność ortograficzna (ocenia się stopień nasilenia rażących błędów).
- Sprawdziany i kartkówki oceniane są na podstawie poziomu opanowanej wiedzy, stylu i poprawności językowej z pominięciem poprawności ortograficznej.
- Uczeń wykonuje wszystkie zadania domowe, systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, przy czym stara się w domu korygować błędy zawsze korzystając ze „Słownika ortograficznego”.
- Czas pisania sprawdzianu, kartkówki lub wypracowania klasowego może zostać wydłużony, o ile wynika to z zaleceń Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej.

Lista lektur klasa V

- Tadeusz Borowski wybór opowiadań
- Gustaw Herling Grudziński *Inny świat*
- Hanna Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*
- Czesław Miłosz - wybór poezji
- Wisława Szymborska - wybór poezji
- Zbigniew Herbert - wybór poezji
- Tadeusz Różewicz - wybór poezji
- Stanisław Barańczak - wybór poezji
- Jarosław Marek Rymkiewicz – wybór poezji

- Albert Camus *Dżuma*
- Sławomir Mrożek *Tango*
- Marek Nowakowski *Góra Edek, Raport o stanie wojennym*
- Olga Tokarczuk *Profesor Andrews w Warszawie*
- Andrzej Stasiuk *Miejsce*
- George Orwell *Rok 1984*
- Jacek Dukaj *Katedra*